

Igrajo

Brin **ŽAN KOPRIVNIK** k. g.

Ida **MIA SKRBINAC** k. g.

Mojca **BERNARDA OMAN**

Polona **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**

Neža **VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ**

Anže **JURE HENIGMAN**

Žan **BORIS KERČ**

France **UROŠ FÜRST** k. g./**GAŠPER TIČ**

Kristina **TJAŠA ŽELEZNIK**

Andrej **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**

mestno gledališče ljubljansko 2016/2017

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXVII, sezona 2016/2017, številka 10/1
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2017 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja Barbara Hieng Samobor
Urednice Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej
To številko je uredila Eva Mahkovic
Lektor Martin Vrtačnik
Avtor fotografij Peter Giodani
Oblikovalka Mojca Višner

Tisk Matformat, d. o. o.
Naklada 300 izvodov
Ljubljana, Slovenija, marec 2017

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena
ZDDV-1 davek ni obračunan.

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTE
TURE...

ZELENA
METROPOLITANA

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO SEZONA 2016/2017 MALA SCENA

Nejc Gazvoda **VRANJA VRATA**

Gledališka nadaljevanka

Krstna uprizoritev

Epizoda 1

Premiera **30. marca 2017**

Slavnostna premiera **11. in 12. maja 2017**

Režiser in scenograf **ALEKSANDAR POPOVSKI**

Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**

Kostumografka **JELENA PROKOVIČ**

Avtor glasbe **LAREN POLIČ ZDRAVIČ**

Lektor **MARTIN VRTAČNIK**

Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**

Asistent režiserja **NEJC GAZVODA**

Asistentka dramaturginje (študijsko) **LEJLA ŠVABIČ**

Asistentka kostumografke **NELI ŠTRUKELJ**

Maketo je izdelal **Simon Hudolin**. Najavno špico je oblikoval **Mihael Aleksander Mahkovic**.

Vodja predstave **Nina Štritof**

Tehnični vodja **Janez Koleša**

Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**

Vodji tehničnih ekip **Roman Benda** in **Branko Tica**

Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**

Vodja osvetljevalcev **Andrej Koležnik**

Vodja frizerk **Jelka Leben**

Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**

Rekviziterja **Borut Šrenk** in **Sašo Ržek**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Lejla Švabič

KAM JE IZGINILA NEŽA ŽAKELJ?

V noči s 6. na 7. marec 2016 je na Dolenjskem nepojasnjeno izginila Neža Žakelj. Pogrešana je mlajša od 27 let, nizke postave, svetlih las in rjavih oči, oblečena pa je v oblačila temnih barv. Sorodniki so jo nazadnje videli na večer izginotja, preden je šla spat, verjetno pa se je kasneje iz nepojasnjenih razlogov odpravila v gozd. Policija prosi vse, ki bi pogrešano opazili ali o njenem izginotju kar koli vedeli, naj o tem obvestijo najbližjo policijsko postajo.

Male tragedije

V osnovi obstajata dva razloga za nenadno izginotje: oseba gre od doma ali pa se je zgodilo neko kaznivo dejanje. Odhod od doma lahko pomeni marsikaj: otroci bežijo zaradi nevezdržnih razmer, mladostniki bežijo iz upora in tudi obupa, mladi ljudje izginejo, ker želijo drugačno življenje, ljudje srednjih let izginejo iz več razlogov; starejši so pogosto dementni. Motivi kaznivih dejanj pa so nekoliko bolj skrivnostni, čeprav je v primerih pogrešanih oseb kaznivih dejanj manj; mednje npr. ne sodi samomor, sicer precej pogost razlog za izginotje. Policija vsak primer pogrešane osebe obravnava kot morebitno kaznivo dejanje in ga kot takega tudi začne preiskovati, da morebitne sume na kazniva dejanja ovrže ali jih potrdi.

Najbolj razvpit slovenski serijski morilec Metod Trobec, ki so ga odkrili po naključju, ko so pri njem iskali neke ukradene predmete, je svoje žrtve izbiral natančno in tako, da petih žensk različnih starosti nihče ni pogrešal in so njihova iskanja hitro zaključili. Lani pa so precej razburjenja povzročila skoraj sočasna izginotja več mladih ljudi, o katerih se je celo domnevalo, da so žrtve nekakšne kriminalne organizacije, ki mlade omamlja in jih potem ugrablja. Izkazalo se je, da je šlo le za resnično tragične, med seboj nepovezane nesreče. Primeri pogrešanih oseb niso zaključeni, dokler oseba ni najdena oz. njena smrt ni zanesljivo dokazana. Na spletni strani policije je na seznamu mogoče najti že več deset let pogrešane osebe, najstarejši (še odprt) primer pa je iz leta 1982, čeprav so z leti možnosti razrešitve tovrstnih primerov vse manjše. Indici se zabrišejo, dokazi niso več trdni, pričanja so netočna.

Ljudje, ki zapustijo svoje domove, so različnih starosti, družbenih slojev in poklicev. Po nekaterih podatkih vsak dan svoj dom zapustita dve osebi. Vseh primerov niti ne prijavijo, čeprav policija po hitrem postopku začne obravnavati vsako nenadno in nepričakovano odsotnost iz kraja bivanja, kar pomeni, da vsesplošno prepričanje, da je oseba pogrešana šele po 48 urah odsotnosti in da se jo šele takrat začne iskati, ne drži. Drži pa, da je oseba, ki je pogrešana dlje kot mesec dni, zelo verjetno mrtva. Razlogi za odhode so precej različni. Darko Maver v članku *Pogrešane osebe (kot družbeni in kriminalistični problem)* iz daljnega leta 1983 navaja precej zanimive vzroke. Kot neposredni povod navaja – precej tipično za naše okolje – alkohol, ki je povod za različna nesoglasja in prepire. Med temi nesoglasji Maver našteva ljubosumje, nasilno vedenje, netolerantnost do

neuspeha v šoli, druženje z neprimernimi prijatelji, sproščen boemski način življenja itd. V natančnejših primerih pa opisuje dogodke, ki se berejo približno tako kot naslovi iz *Slovenskih novic*: prekinil je zdravljenje alkoholizma, zato se je zbrala vsa družina in ga kritizirala; želel si je sprostitev, zato je odšel; težave z mladoletno hčerko, ki bega in je često odsotna z dela; po takšnem obvestilu in sporu z možem (zaradi prevrnjenega krompirja) jo je odšla sama iskati, da bi pokazala, da tudi ona nekaj pomeni in da bi domače malo skrbelo, kje je; oče ni maral njenega fanta, ker je bil Slovenec; po prepiru je odšla živeti k fantu, on pa jo je prijavil iz hudobije; na delovnem mestu bi jo morali obravnavati zaradi pregreška, sprla se je tudi z možem, imela pa je novega prijatelja, zato je odšla z njim.

V teh primerih je navadno tako, da se pogrešani spontano odloči za odhod in tudi cilj določi šele v trenutku odhajanja. Pogrešanega najpogosteje prijavijo svojci, ki ne vedo, kakšni so bili nameni odhajajočega, so pa prepričani, da je policija tista, ki je pogrešano osebo dolžna iskati in jo tudi prisiliti k vrnitvi domov. Mavrovi konkretni primeri se morda berejo nekoliko komično, vendar so le vsakdanje zgodbe – male tragedije vsakdana.

Brez trupla ni umora

Bolj nenavadni in tudi redkejši so primeri nasilnih dejanj – umorov. Načrtovanih umorov, serijskih morilcev ali celo kakšnih sekt v realnosti ni prav veliko, so pa zato pogostejši umori iz malomarnosti, uboji na mah, družinski umori in podobno. Umori v Sloveniji se navadno dogajajo v družinskem okolju, med partnerjema, kjer je storilec moški, žrtev pa ženska, pogosto pa izhajajo iz raznoraznih nesoglasij; kadar pa je storilka ženska, gre pogosto za umor v obrambi, kar pomeni, da je storilka pravzaprav žrtev. V Sloveniji se po podatkih policije večina umorov (za razliko od ostalega zahodnega sveta) pripeti na podeželju, predvsem v agrarnem okolju oz. ruralni okolici mest.

Pogosto pa je v primeru izginotja zaradi umora prav morilec tisti, ki prijavi pogrešanost svoje žrtve. Morilci so namreč prepričani, da kjer ni trupla, tudi ni dokazov za umor, z lažno prijavo pa želijo odvrniti pozornost od svojega dejanja. Pri lažnih prijavah pogrešanosti je policija pozorna predvsem na izginotja, ki so pojasnjena z nenavadnimi in neverjetnimi razlogi, čeprav tudi za popolnoma prepričljivimi zgodbami lahko tičijo morilci, piše Maver v omenjenem članku. Nenavadno je npr., če prijavitelj ne želi razložiti vseh okoliščin v zvezi z odhodom pogrešanega ali celo spremeni oz. zamoči prave razloge izginotja. Vendar za tovrstnimi netočnimi zgodbami pogosto tičijo razlogi zasebne narave: takšne in drugačne družinske skrivnosti, bolezni, ki veljajo za tabuje, občutki sokrivde za odhod oz. izginotje pogrešane osebe. Lahko pa se za vsem tem skriva zgodba, podobna zgodbi Josefa Fritzla. Sicer so tovrstne zgodbe redke, vendar so dejstvo, pri čemer je ponovno na delu premajhna radovednost policije.

Parapsihološka iskanja

Raznorazna parapsihološka iskanja – npr. obračanje na t. i. radiesteziste, o katerih pogosto pišejo v reviji *Misteriji*, kjer je mogoče najti tudi članke o uspešnih primerih iskanja pogrešanih s pomočjo nadnaravnih in jasnovidnih sposobnosti – pri policiji niso v navadi, se pa zato na te osebe pogosto obračajo svojci. Policija sicer meni, da bi takšni podatki lahko bili verodostojni, vendar pa jih z njihovega stališča ni mogoče ovrednotiti. Velja, da se parapsihološki fenomeni lahko uporabljajo takrat, ko vsa ostala klasična sredstva in metode zatajijo.

Skrivači in priročnik izginjanja

Pogrešane osebe, ki izginejo prostovoljno in se tudi po daljši odsotnosti ne vrnejo domov, sodijo v t. i. kategorijo *skrivačev*. Od družine oz. iz okolja, kjer so dotlej živeli, so pobegnili iz osebnih razlogov; lahko da so ti popolnoma intimne narave, zaradi želje po spremembi življenja, lahko pa da za tem stoji beg pred dolgovi, plačevanjem preživnine, lahko so vzroki tudi kriminalne narave. Tovrstni prebežniki lahko na spletu najdejo kup nasvetov, kako izginiti brez sledu, ali pa najamejo nekakšnega zasebnega detektiva, ki jim pomaga zabrisati sledi za njimi. Človek, ki želi izginiti, si ne sme kupovati lažne identitete, ker nikdar ne ve, kdo mu jo prodaja in ali morda že obstaja nekdo z isto identiteto. Priročniki izginjanja pravijo, da je izvorno identiteto najbolje obdržati, skriva pa naj se prebivališče. Prav tako ni pametno, če nekdo hlina lastno smrt; odhod mora biti kar se da neopazen, kot da je izginuli mimogrede izginil v množici, medtem ko se je sprehajal. Predvsem pa skrivači ne smejo guglati samih sebe, obiskovati lastnega Facebooka, ki so ga pustili v prejšnjem življenju, in iskati novic, ki poročajo o njihovem izginotju, ali celo spletnih strani, namenjenih njihovem iskanju. Kardinalna napaka pa je seveda prostovoljna vrnitev domov, npr. na poroko ali pogreb. Nekdo, ki je izginil ne glede na okoliščine, se pač mora posloviti od svojega prejšnjega življenja – v vsakem primeru.

Igrajo
Brin **ŽAN KOPRIVNIK** k. g.
Kristina **TJAŠA ŽELEZNIK**
Andrej **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**
Anže **JURE HENIGMAN**
Žan **BORIS KERČ**
Mojca **BERNARDA OMAN**
France **UROŠ FÜRST** k. g./**GAŠPER TIČ**
Polona **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**
Ida **MIA SKRBINAC** k. g.
Na posnetku:
Neža **VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ**

mestno gledališče ljubljansko 2016/2017

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXVII, sezona 2016/2017, številka 10/2
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2017 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja Barbara Hieng Samobor
Urednice Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej
To številko je uredila Eva Mahkovic
Lektor Martin Vrtačnik
Avtor fotografij Peter Giodani
Oblikovalka Mojca Višner

Tisk Matformat, d. o. o.
Naklada 400 izvodov
Ljubljana, Slovenija, april 2017

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena
ZDDV-1 davek ni obračunan.

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTE
RATURE

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTE
RATURE
Designated
UNESCO Creative City
in 2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO SEZONA 2016/2017 MALA SCENA

Nejc Gazvoda **VRANJA VRATA**

Gledališka nadaljevanka
Krstna uprizoritev

Epizoda 2

Premiera 6. aprila 2017

Slavnostna premiera 11. in 12. maja 2017

Režiser in scenograf **ALEKSANDAR POPOVSKI**
Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**
Kostumografka **JELENA PROKOVIČ**
Avtor glasbe **LAREN POLIČ ZDRAVIČ**
Lektor **MARTIN VRTAČNIK**
Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**
Asistent režiserja **NEJC GAZVODA**
Asistentka dramaturginje (študijsko) **LEJLA ŠVABIČ**
Asistentka kostumografke **NELI ŠTRUKELJ**

Avtorja posnetkov sta **Miha Kačič** (kamera) in **Andrej Avanzo**, Perfo (montaža). Obema se zahvaljujemo.
Najavno in odjavno špico je oblikoval **Mihael Aleksander Mahkovic**.

Vodja predstave **Nina Štritof**
Tehnični vodja **Janez Koleša**
Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**
Vodji tehničnih ekip **Roman Benda** in **Branko Tica**
Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**
Vodja osvetljevalcev **Andrej Koležnik**
Vodja frizerk **Jelka Leben**
Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**
Rekviziterja **Sašo Ržek** in **Borut Šrenk**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric
Irene Tomažin in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Iza Strehar

SLOJ ZA DELOM

Smo nekje na podeželju, nekje v Sloveniji. Ne poznamo točne lokacije. Glede na poreklo avtorja teksta, Nejca Gazvode, mogoče nekje na Dolenjskem. Torej je poštni predal osem tisoč in še nekaj stotic, desetic in mogoče kakšna enica ali dve. Vemo, da je kraj tako majhen in zahojen, da ima samo eno beznico, v kateri se zbirajo pijanci in drugi odpadniki. Ta beznica se imenuje Pri palčku. Vemo tudi, da ima ta kraj trgovino Hofer, kar pomeni, da kraj spet ni tako zelo majhen. Po definiciji ima vas do tri tisoč prebivalcev. Torej kraj dogajanja poimenujmo vas. Predstavljamo si tudi, da jim nekako uspe imeti vsako noč polno luno, ki s svojo svetlobo poudarja skrivnostnost.

Ampak fizične lastnosti vasi nas pravzaprav ne zanimajo pretirano. Bolj nas zanima atmosfera te vasi, ki nas povsem posrka vase. Gre za vas brez folklore, katere duša že nekaj časa umira. Verjetno je nekje sredi vasi tudi cerkev. Za lastno zabavo recimo, da je njena zavetnica Sveta Katarina, ki je zavetnica zdrave pameti. V tej cerkvi so bili najverjetneje vsi krščeni, mogoče so celo prejeli sveto obhajilo, a za tem nikoli več prišli k maši. Mladina se zbira na parkirišču pred Hoferjem, kjer se kratkočasi s popivanjem, kajenjem in vožnjo z vozički. Očitno nimajo drugih primernih prostorov za druženje. Večina mladih je tako ali tako pobegnila ali pa pristala na drogah. Vilma, Brinova starejša sestra, nam pove, da je večina fantov njene generacije zapitih, samih, potrebnih in besnih. Če bi čez kakšno desetletje ali dve Ida ali Neža govorili o fantih svoje generacije, bi verjetno ponovili iste besede. Vtis imamo, da so prebivalci te vasi tako psihološko ranjeni in destruktivni, da so svojemu sočloveku sposobni narediti absolutno kar koli – brez preizpraševanja ali samorefleksije, kakšne posledice lahko prinesejo njihova dejanja. In to je odličen nastavek za štiridelno gledališko nadaljevanko.

Televizijske serije se navadno dogajajo na majhnih oz. omejenih prostorih. *Twin Peaks* v manjšem mestu, prav tako *Deadwood*, *Razočarane gospodinje* ali *Fargo*, priljubljena lokacija je tudi zapor, kot npr. v *Ozu*, podjetje kot v *Oglaševalcih* ali *Pod rušo ...* Razlogi niso zgolj produkcijske narave – manj lokacij, manj denarja. Če ima lik omejen prostor in omejeno količino ljudi za interakcijo, je večja verjetnost, da nehote pristane v patoloških odnosih, saj ima manj manevrskega prostora za svojo osebno rast, razvoj in delovanje. Takšne patološke, psihološko ranjene osebe imajo v seriji več prostora kot v celovečerni formi, saj lahko njihovo osebnost spoznavamo, analiziramo in luščimo plast za plastjo kot čebulo iz epizode v epizodo.

V filmih nas bolj pritegne osebnostni razvoj likov, iskanje njihove arhetipske zgodbe, kako bodo reagirali in ali se bodo spremenili. V seriji nas bolj pritegne razkrivanje lika do obisti, do njegovih najtemnejših plati in najbolj potlačenih travm. Vedno, kadar mislimo, da lik že dokončno poznamo, da so nam ustvarjalci pokazali »zadnji sloj čebule«, nas lahko vseeno presenetijo in odluščijo še en sloj. Zaradi tega so lahko serije bolj naravne oz. bližje realnemu življenju kot filmi. Pri filmu ali

dramatiki je skoraj vedno potrebna določena mera karikiranja oz. poenostavljene psihologije. Ustvarjalec nima toliko prostora, da bi pojasnjeval, kako, zakaj in na koliko načinov ni vse črno-belo in kako belo ni vedno belo, črno ne črno, sploh pa bi bilo vse skupaj v resničnem življenju najverjetneje kakšne druge barve. Določene situacije in like je treba v klasični celovečerni formi poenostaviti, saj bi drugače trpela zgodba oz. sporočilo. Serija te omejitve nima. Lik je lahko postavljen v več situacij, dobi več preizkušenj in tako spozna več svojih omejitev in plati. Z vsakim delom razreši oz. odreši del sebe, ampak v kvalitetni seriji z vsako odrešitvijo pride tudi novo prekletstvo in z vsako težavo ali travmo, ki odplava, priplava nekaj še bolj gnilega, kar se je skrivalo še globlje v notranjosti njega ali njegovega bližnjega.

V *Sopranovih* imamo Sopranove, v *Pod rušo* Fisherjeve, v *Odbiti rodbini* Bluthe, v *Prevzetnosti in pristranosti* Bennete in v *Igri prestolov*¹ Lannisterje, Starke, Targaryene in mnoge druge. Disfunkcionalne družine so vedno zanimiv predmet obravnave, saj njihove zgodbe, spori in potlačene zamere trajajo tudi po desetletja, včasih se celo prenašajo iz generacije v generacijo. Kri ni voda, družinskemu članu preprosto ne moreš ubežati, saj s tem bežiš tudi pred sabo, in slej ko prej si se prisiljen soočiti z njim in tako s samim seboj. V *Vranjih vratih* imamo Žakljeve, ki na prvi pogled delujejo normalno. France je pater familias, ki skrbi za finance, njegova žena Mojca pa si dneve polni z izbiranjem cvetne dekoracije; in ker je France tako dober, skrbi tudi za ženino alkoholično sestro Polono. France in Mojca imata dve hčerki, Ido in Nežo. Obe sta bili v preteklosti nekoliko problematični, ampak tako ali tako imajo vsi najstniki svojo »uporniško fazo«, čez katero morajo, da se lahko nato ustalijo, si najdejo redne službe in ustvarijo družine. Ida svoje faze še ni zaključila, vsi upajo, da bo kmalu, Neža pa naj bi bila z Anžetom na dobri poti do tja, dokler nenadoma ne izgine.

Nežino izginotje privede v dogajanje nov lik – policistko Kristino. Če je dogajanje prepričljivo, gledalec dojema svet, ki mu je predstavljen, kot njegov in normalen, se ne sprašuje, ali kaj ni v redu. Šele ko je v ta svet vpeljan nov lik, gledalec prične preko perspektive novega lika, ki ta svet šele spoznava, videti odklone, napake in iluzije poznanega sveta. Z novim likom pričnejo padati okostnjaki iz vseh možnih omar in kredenc.

Se nadaljuje ...

Literatura

Komel, Mirt, 2012: *Twin Peaks in postmodernizem: kava, pita, sova, škrat*. Ljubljana: Slovenska kinoteka.

Krečič, Jela, in Novak, Ivana, 2011: *Proti koncu: sodobna TV serija in serialnost*. Ljubljana: Slovenska kinoteka.

Bjørneboe, Jens, 1999: *Moment of freedom*. Norwich: Norvik press.

¹ Naslovi serij v izvorniku: *The Sopranos*, *Six Feet Under*, *Arrested Development*, *Pride and Prejudice* in *Game of Thrones*.

Igrajo
Brin **ŽAN KOPRIVNIK** k. g.
Neža **VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ**
Polona **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**
Ida **MIA SKRBINAC** k. g.
Mojca **BERNARDA OMAN**
France **UROŠ FÜRST** k. g./**GAŠPER TIČ**
Andrej **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**
Anže **JURE HENIGMAN**
Žan **BORIS KERČ**
Kristina **TJAŠA ŽELEZNIK**

mestno gledališče ljubljansko 2016/2017

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXVII, sezona 2016/2017, številka 10/3
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2017 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja Barbara Hieng Samobor
Urednice Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej
To številko je uredila Eva Mahkovic
Lektor Martin Vrtačnik
Avtor fotografij Peter Giodani
Oblikovalka Mojca Višner

Tisk Matformat, d. o. o.
Naklada 400 izvodov
Ljubljana, Slovenija, april 2017

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena
ZDDV-1 davek ni obračunan.

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTE
TURE...

ZELENA
METROPOLITAN

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Nejc Gazvoda VRANJA VRATA

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO SEZONA 2016/2017 MALA SCENA

Nejc Gazvoda VRANJA VRATA

Gledališka nadaljevanka
Krstna uprizoritev

Epizoda 3

Premiera 13. aprila 2017

Slavnostna premiera 11. in 12. maja 2017

Režiser in scenograf **ALEKSANDAR POPOVSKI**
Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**
Kostumografka **JELENA PROKOVIČ**
Avtor glasbe **LAREN POLIČ ZDRAVIČ**
Lektor **MARTIN VRTAČNIK**
Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**
Asistent režiserja **NEJC GAZVODA**
Asistentka dramaturginje (študijsko) **LEJLA ŠVABIČ**
Asistentka kostumografke **NELI ŠTRUKELJ**
Maketo sta izdelala **Simon Hudolin** in **Mateja Rojc**.
Najavno in odjavno špico je oblikoval **Mihael Aleksander Mahkovic**.

Vodja predstave **Nina Štritof**
Tehnični vodja **Janez Koleša**
Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**
Vodji tehničnih ekip **Roman Benda** in **Branko Tica**
Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**
Vodja osvetljevalcev **Andrej Koležnik**
Vodja frizerk **Jelka Leben**
Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**
Rekviziterja **Sašo Ržek** in **Borut Šrenk**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Iza Strehar

DEL ZA SLOJEM

Nadaljevanje iz gledališkega lista prejšnje epizode ...

Vranja vrata so starodaven dvorec sredi gozda, ki ga je dobil v dar Francetov oče. Ampak ta prostor preseže fizično. Ustvarja vtis magičnosti, ki gledalcu dovoljuje, da mu podivja domišljija izven meja dogajanja v seriji. Ko se vrata dvorca odprejo, pričakujemo, da bomo zaslišali glas Roda Serlinga, ki nam bo sporočil: *You have now crossed over into the twilight zone.*¹ V Vranjih vratih bi se lahko dogajalo kar koli, tam bi lahko našli kar koli. Portal v prihodnost ali preteklost, Barbarin rov, skrito bogastvo Habsburžanov, mačje pokopališče, drugi del Aristotelove *Poetike*, izbranih 18 minut Nixonovih kaset iz aфере Watergate, čarovnice, ki se kopajo v kotlu, napolnjenim z znojem postavnega mladca, samoroge in zmaje, Varysov skrivni prehod, knežji kamen, vaško situlo, na steni fresko zadnje večerje ... In kar je najboljše pri tem – četudi ne vidimo plodov naše domišljije, nam tekst tega ne vzame. Od skrivnosti Vranjih vrat nam je razkrit zelo majhen del – pa še to precej abstraktno. Seveda ljubitelji televizije dobijo asociacije na *Pravega detektiva* ali pa zabave v *Pravi krvi*, ljubitelji filmov pa na Kubrickove *Široko zaprte oči*. Ampak čar je ravno v tem, da ni nič dokončno potrjeno in da lahko naprej razmišljamo, se sprašujemo, si dovolimo, da nam divjá domišljija in Nežino izginotje primerjamo z umorom Laure Palmer.

Dvorec ima tudi simbolno razsežnost, ki jo najlepše opiše Brin: *Ne vem, če se vsi spomnijo tistga momenta, ko niso bli več otroc, pa čeprov ne po svoji krivdi*. Predstavljajo trenutek, ko nas nekdo prezgodaj oropa naše otroškosti.

Prebijanje iz dela v del *Vranjih vrat* je kot Dantejevo spuščanje v pekel. V vsakem delu najdemo nov, hujši in temnejši greh, dokler namesto na Luciferja ne naletimo na vrana in z njim na »trenutek resnice«. »Trenutek resnice« ali »momento de la verdad« izhaja iz španskih bikoborb. Z njim se poimenuje sekunda, v kateri se konča bojevanje, bikoborec sname svojo masko in bik je tik pred smrtjo. Igre je konec in pokaže se resnica spektakla – gre za bitko med življenjem in smrtjo. »Trenutek resnice« ima arhetipsko globino, ki daje estetsko in dramatično dinamiko, ki je ne najdemo samo v bikoborbah, temveč tudi na sodiščih, v športu, v intelektualnih razpravah, v gledališču in na televiziji. Centralni motiv je enak: nekdo bo zmagal in nekdo bo umrl.

Gledališka serija je dobrodošla, pri nas še ne videna novost. Televizija je mlajša sestra gledališča. Slej ko prej mlajša sestra odraste in ustvari svoja izvirna, izjemna dela. Pravilno je, da je odnos vzajemen in da tudi starejši brat kdaj ustvarja po navdihu sestrice.

¹ Stavek, ki se v variacijah pojavlja v *Območju somraka* (serija iz šestdesetih let 20. stoletja).

Ljudje imamo radi rituale – če vanje nismo prisiljeni in če vemo, da ritual lahko kadar koli prekinemo in ga nadomestimo z novim. Televizijske serije nam dajejo ritual, ki je časovno omejen in ne zahteva vseživljenjske zaobljube. Samo določeno uro v določenem dnevu in tednu. Seveda se gledalci hitro znajdemo v prekletstvu, ko je naši pregrehi že pred sezono ali dvema padla kakovost, ampak se nadaljevanka še vedno ni zaključila. Marsikdo ne preneha gledati, četudi mu nadaljevanka ni več v užitek. Reče si, da jo bo gledal naprej in do konca že zato, ker jo je toliko let gledal, in če bi prenehal gledati, bi imel občutek, da se je določeni stvari v svojem življenju zaobljubil, nato pa je ostala nerealizirana. Ljudje, ki ne poznajo tovrstne zasvojenosti, bi na tem mestu rekli, naj preprosto neha gledati. Sploh če mu serija ni več všeč in pričinja sovražiti samega sebe, ker jo še gleda. Ampak to ni tako enostavno. Nobene odvisnosti se ni enostavno odkrižati. Vprašajte Nežo. Pri seriji sta tako kot pri drugih zasvojljivih rečeh potrebna zmernost in kontrola. Če preveč padeš noter, sta udarec ob zadnjem delu sezone in misel, da v prihajajočem tednu ne bo novega dela, psihično naporna.

Zasvojenost povzroča tudi občutek, da je svet, v katerega popelje serija, poznan in da so ljudje, ki so v tem svetu, naši znanci ali celo prijatelji, s katerimi smo v redni interakciji. Tudi na tem mestu bi se lahko oglasili razumni ljudje in pomislili, da je to žalostno in da bi morali gledalci raje preživljati čas z resničnimi osebami. V resnici to ni žalostno. Večina likov, ki nas fascinira in pritegne pri nadaljevankah, je sociopатов, psihopатов, posiljevalcev, pedofilov, morilcev in podobnih odpadnikov družbe. Zato je zelo dobro, da so nam ti ljudje blizu samo takrat, kadar za nekaj časa pobegnemo v paralelni svet, in da v realnih življenjih čas preživljamo z moralno manj spornimi osebami.

Prva gledališka serija Nejca Gazvode je zaključeno delo. Tako kot televizijske serije se ravna po zelo pomembnem nenapisanem pravilu. Četudi je zaključena, vsebuje material in nastavke za novo sezono. Kaj bo s Kristino oz. v kaj bo odrasel njen otrok? Bosta ostala v vasi in postala tipična vaščana te vasi? Kaj vse se je še dogajalo za Vranjimi vrati? Kaj se je dogajalo za njimi za časa Francetovega očeta?

Mogoče pa odgovore dobimo v naslednji sezoni ...

Literatura

Komel, Mirt, 2012: *Twin Peaks in postmodernizem: kava, pita, sova, škrat*. Ljubljana: Slovenska kinoteka.

Krečič, Jela, in Novak, Ivana, 2011: *Proti koncu: sodobna TV serija in serialnost*. Ljubljana: Slovenska kinoteka.

Bjørneboe, Jens, 1999: *Moment of freedom*. Norwich: Norvik press.

Igrajo
Polona **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**
France **UROŠ FÜRST** k. g./**GAŠPER TIČ**
Ida **MIA SKRBINAC** k. g.
Anže **JURE HENIGMAN**
Vilma **KARIN KOMLJANEC**
Kristina **TJAŠA ŽELEZNIK**
Andrej **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**
Neža **VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ**
Brin **ŽAN KOPRIVNIK** k. g.
Mojca **BERNARDA OMAN**

mestno gledališče ljubljansko 2016/2017

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXVII, sezona 2016/2017, številka 10/4
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2017 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja Barbara Hieng Samobor
Urednice Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej
To številko je uredila Eva Mahkovic
Lektor Martin Vrtačnik
Avtor fotografij Peter Giodani
Oblikovalka Mojca Višner

Tisk Matformat, d. o. o.
Naklada 400 izvodov
Ljubljana, Slovenija, april 2017

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena
ZDDV-1 davek ni obračunan.

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTEA-
TURE...

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTEA-
TURE...

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO SEZONA 2016/2017 MALA SCENA

Nejc Gazvoda **VRANJA VRATA**

Gledališka nadaljevanka
Krstna uprizoritev

Epizoda 4

Premiera 20. aprila 2017

Slavnostna premiera 11. in 12. maja 2017

Režiser in scenograf **ALEKSANDAR POPOVSKI**
Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**
Kostumografka **JELENA PROKOVIČ**
Avtor glasbe **LAREN POLIČ ZDRAVIČ**
Lektor **MARTIN VRTAČNIK**
Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**
Asistent režiserja **NEJC GAZVODA**
Asistentka dramaturginje (študijsko) **LEJLA ŠVABIČ**
Asistentka kostumografke **NELI ŠTRUKELJ**

V predstavi je uporabljen krajši odlomek iz skladbe *V dolini tih* Ansambla Lojzeta Slaka
v avtorskem aranžmaju. Najavno in odjavno špico je oblikoval **Mihael Aleksander Mahkovic**.

Vodja predstave **Nina Štritof**
Tehnični vodja **Janez Koleša**
Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**
Vodji tehničnih ekip **Roman Benda** in **Branko Tica**
Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**
Vodja osvetljevalcev **Andrej Koležnik**
Vodja frizerk **Jelka Leben**
Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**
Rekviziterja **Sašo Ržek** in **Borut Šrenk**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric
Irene Tomažin in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

KAJ BI ŠE LAHKO BILO

Kje je bila Neža? (Vranja vrata S02)

Kje je Neža zdaj? (Vranja vrata S02)

Kako je z Idinim mentalnim zdravjem? (Vranja vrata S02)

Kaj, če je Vilma videla kaseto? (Vranja vrata *spin-off*: Vilma)

Kdo je oče Kristininega otroka? (Vranja vrata *spin-off*: Kristina)

Kaj bo s Kristino? (Vranja vrata *spin-off*: Kristina)

Kaj bo z Mojco? (Vranja vrata S02)

Kaj bo z Vilmo? (Vranja vrata *spin-off*: Vilma)

Kdaj so se Žakljevi preselili v repliko vile Tugendhat? (Vranja vrata *prequel* S01)

Kako je France obogatel? (Vranja vrata *prequel* S01)

Zakaj je Ida pobegnila? (Vranja vrata *prequel* S01)

Koga vse je France peljal v Vranja vrata? (Vranja vrata *prequel* S01)

Kdaj so bila zgrajena Vranja vrata? (Vranja vrata *prequel* S02)

Kaj je med vojno delal France Žakelj starejši? (Vranja vrata *prequel* S02)

Kaj je v Vranjih vratih delal France Žakelj starejši? (Vranja vrata *prequel* S02)

Kje je bila Neža v tistih devetih mesecih? (Vranja vrata *prequel-spin-off*: Neža in Brin)

Kje je bil Brin v tistih devetih mesecih? (Vranja vrata *prequel-spin-off*: Neža in Brin)

Kako je umrl Milan Števič? (Vranja vrata *spin-off*: Vilma)

Koga je razmesaril Eros? (Vranja vrata *spin-off*: Vilma)

Kako je umrl Štiftek? (Vranja vrata *prequel-spin-off*: Neža in Brin)

Kje je Lidija? (Vranja vrata S02)

